

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 84/2011-60

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. júna 2011 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval sťažnosť M. D. a Z. D., obe bytom H., zastúpených advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 114/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. D. a Z. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 114/2009 **p o r u š e n é b o l o .**
2. M. D. a Z. D. **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume po 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré **j e** Okresný súd Humenné **p o v i n n ý** vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Humenné je povinný uhradiť M. D. a Z. D. trovy konania v sume 497,94 € (slovom štyristodevät'desiatsedem eur a deväťdesiatštyri centov) na účet ich advokátky JUDr. I. R., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením č. k. II. ÚS 84/2011-23 z 10. marca 2011 na ďalšie konanie sťažnosť M. D. a Z. D. (ďalej len „sťažovateľky“), zastúpených advokátkou JUDr. I. R., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 114/2009.

V podstatnej časti sťažnosti sťažovateľky uviedli, že 1. júna 2009 podali na okresnom súde návrh na začatie konania o ochranu osobnosti. V návrhu sa domáhali toho, aby okresný súd zaviazal odporcu zaplatiť im po 16 597 € z titulu nemajetkovej ujmy.

Sťažovateľky konajúcemu súdu oznámili, že súhlasia s rozhodnutím o veci bez nariadenia pojednávania.

V ďalšom popísali priebeh konania takto:

«Dňa 26.6.2009 bola právnej zástupkyňi sťažovateľiek doručená výzva, ktorej prílohou bolo podanie odporcu, označené ako odvolanie, s tým, že sa majú v lehote 15 dní vyjadriť k uvedenému podaniu.

... súd nariadil pojednávanie v predmetnej veci na deň 31.8.2009.

Vyjadrením zo dňa 8.7.2009 sa navrhovateľky prostredníctvom svojej právnej zástupkyne vyjadrili k podaniu odporcu...

Žiadosťou doručenou súdu 28.8.2009 odporca oznámil, že mu výkon trestu odňatia slobody S. neumožnil eskortovanie na pojednávanie nariadené na deň 31.8.2009 a zároveň

tiež žiadal o odročenie pojednávania na neurčito, po jeho podmienenom prepustení z výkonu trestu, ktoré má byť jún 2010, keďže sa chce osobne zúčastniť na pojednávaní.

Sťažovateľky... 14.9.2009 k sťažnosti odporcu uviedli, že nesúhlasia s návrhom odporcu na nariadenie pojednávania až po jeho podmienenom prepustení. Pričom v uvedenom vyjadrení tiež poukázali na to, že ani skutočnosť, že sa odporca nachádza v ústave na výkon trestu odňatia slobody nebráni vykonávaniu pojednávania. Zároveň tiež poukázali na ustanovenie § 50 ods. 2 písm. d) zákona č. 4/2001 Z. z. v súlade s ktorým je eskortu odsúdeného oprávnený nariadiť alebo vyžiadať príslušný sudca, ak je v občianskoprávnom konaní potrebná prítomnosť odsúdeného na súde.

Dňa 3.11.2009 bol na základe dožiadania na ÚVV P., pracovisko S., vypočutý odporca, ktorý uviedol, že sa chce zúčastňovať pojednávania na Okresnom súde Humenné.

Predvolaním zo dňa 16.11.2009 súd nariadil pojednávanie na deň 15.12.2009.

Dňa 23.11.2009 bol právnej zástupkyňi sťažovateľiek doručený prípis Okresného súdu Humenné prílohu ktorého tvorilo vyjadrenie odporcu vo veci sp. zn. 18C/114/2009.

Pojednávania konaného dňa 15.12.2009 sa zúčastnili sťažovateľky a za právnu zástupkyňa advokátska koncipientka. Súd pojednávanie odročil na neurčito s tým, že po dohode so sudcom konajúcim vo veci 5C/211/2009 (rozvodové konanie) bude určený nový termín pojednávania, kde súd požiada o predvedenie odporcu na pojednávanie.

K vyjadreniu odporcu doručenému právnej zástupkyňi sťažovateľiek spolu s prípisom okresného súdu zo dňa 19.11.2009 sa sťažovateľky vyjadrili vo vyjadrení sp. zn. 18C/114/2009 zo dňa 26.11.2009...

Pojednávania nariadeného na deň 31.8.2009 sa zúčastnili sťažovateľky a advokátska koncipientka ich právnej zástupkyne. Uvedené pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že súd zistí, kde sa odporca nachádza vo výkone trestu odňatia slobody.

Na pojednávaní konanom dňa 9.9.2010 sa zúčastnili sťažovateľky, ako aj advokátska koncipientka ich právnej zástupkyne a právna zástupkyňa odporcu. Právna zástupkyňa odporcu navrhla, aby súd pojednávanie odročil, keďže sa pre krátkosť času nemala možnosť s odporcom skontaktovať. Uvedené pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že právna zástupkyňa súdu predloží stanovisko do 15.10.2010, kde súdu zároveň oznámi, či odporca trvá na prítomnosti na pojednávaní.

Predvolaním zo dňa 20.10.2010 súd nariadil pojednávanie vo veci sp. zn. 18C/114/2009 na deň 16.11.2010. Spolu s predvolaním na uvedené pojednávanie bolo právnej zástupkyňi sťažovateľiek doručené vyjadrenie odporcu zo dňa 15.10.2010.

Sťažnosťou na prietahy v konaní sp. zn. 18C/114/2009 zo dňa 26.10.2010 právna zástupkyňa sťažovateľiek poukázala na to, že po viac ako roku od podania návrhu sa v konaní neuskutočnilo ani jedno pojednávanie, na ktorom by došlo k prejednaniu veci, vzhľadom na to, že všetky dovtedy uskutočnené pojednávania boli bez prejednania veci odročené a navrhovateľky teda v tomto konaní neboli ani raz vypočuté.

V žiadosti o odročenie súdneho pojednávania zo dňa 7.11.2010 odporca uviedol, že žiada o odročenie pojednávania na dobu po jeho podmienenom prepustení z výkonu trestu a, že napriek tomu, že má v tejto veci právneho zástupcu, trvá na účasti na pojednávaní.

Odpoveďou na podanú sťažnosť, označenou ako sťažnosť - odpoveď, zo dňa 10.11.2010 predseda okresného súdu uviedol, že považuje sťažnosť za neopodstatnenú.

Pojednávania v predmetnej veci konaného dňa 16.11.2010 sa zúčastnili sťažovateľky, ich právna zástupkyňa a právna zástupkyňa odporcu. Na uvedenom pojednávaní boli vypočuté sťažovateľky. Pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že vo veci bude určený nový termín pojednávania, pričom súd požiada príslušný ústav na výkon trestu odňatia slobody o predvedenie odporcu na toto pojednávanie...

Pojednávania nariadeného na deň 15.12.2010 sa zúčastnila sťažovateľka v 1. rade, advokátska koncipientka právnej zástupkyne, odporca i jeho právna zástupkyňa. Neúčast' sťažovateľky v 2. rade bola ospravedlnená z dôvodu, že táto podľa psychologičky M. H. nemôže byť vypočutá. Na uvedenom pojednávaní bol vypočutý D. D., Pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že vo veci bude určený nový termín pojednávania po tom, ako prítomní právni zástupcovia účastníkov konania súdu predložia návrhy na ďalšie dokazovanie.

Podaním vo veci sp. zn. 18C 114/2009 zo dňa 21.12.2010 právna zástupkyňa sťažovateľiek v súlade s povinnosťou uloženou jej na pojednávaní uviedla, že okrem návrhov na dokazovanie, ktoré boli v predmetnom konaní predložené podaniami a na pojednávaniach nežiada vykonať žiadne ďalšie dôkazy.

Predvolaním zo dňa 10.1.2011 súd nariadil pojednávanie na deň 10.2.2011...

Z doposiaľ uvedených skutočností a citovaných ustanovení právnych predpisov vyplýva, podľa názoru sťažovateľiek nepochybne, že v konaní vedenom u odporcu pod sp. zn. 18C/114/2009, ktorého účastníkmi sú sťažovateľky, dochádza k prieťahom.

Predmetom konania vedeného na Okresnom súde Humenné je ochrana osobnosti. Dôležitosť rýchleho rozhodnutia v konaniach o ochrane osobnosti zdôrazňuje skutočnosť, že Občiansky súdny poriadok platný do 8.11.2002 v § 200i v odseku 4 zakotvoval povinnosť súdu rozhodnúť vo veci ochrany osobnosti najneskôr do jedného roka od podania žaloby. Uvedené ustanovenie bolo zrušené, dôležitosť predmetného konania, ako i dôležitosť rýchleho rozhodnutia vo veci ochrany osobnosti však vyplýva zo znenia § 118a O.s.p. podľa ktorého, okrem iného i vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, sú účastníci povinní opísať rozhodujúce skutočnosti o veci samej a označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení najneskôr do skončenia prvého pojednávania. Ako je ďalej stanovené, uvedené neplatí, ak neboli splnené podmienky na vykonanie prvého pojednávania a došlo k jeho odročeniu. Pričom, ako je uvedené v odseku 2 citovaného ustanovenia na neskôr predložené a označené skutočnosti a dôkazy súd neprihliada. Z odseku 3 citovaného ustanovenia vyplýva, že o povinnosti opísať rozhodujúce skutočnosti o veci samej a označiť dôkazy najneskôr do skončenia prvého pojednávania musia byť účastníci poučení najneskôr v predvolaní na prvé pojednávanie vo veci.

Ako vyplýva z odbornej literatúry novela č. 384/2008 Z. z. zaviedla prísnejšiu koncentračnú zásadu, ako je obsiahnutá v ustanovení § 120 ods. 4 v taxatívne vymenovaných súdnych konaniach, medzi inými aj v konaní vo veci ochrany osobnosti, kde koncentrácia podľa § 118a O.s.p. sa vzťahuje na opísanie rozhodujúcich skutočností o veci samej účastníkmi konania a na označenie dôkazov na preukázanie svojich tvrdení do skončenia prvého pojednávania na rozdiel od koncentrácie podľa § 120 ods. 4, ktorá sa týka predkladania a označovania dôkazov a rozhodujúcich skutočností do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa končí dokazovanie podľa § 118 ods. 4.

Sťažovateľky zastávajú názor, že chaotické nariadovanie pojednávanií, ktoré boli následne odročené nemôžu byť preukázaním toho, že súd vo veci koná bez zbytočných prieťahov a s náležitou starostlivosťou vec rýchlo rozhodnúť. Sťažovateľky sú toho názoru, že súd nepostupuje v konaní s odbornou starostlivosťou a dôrazom na predmet konania pre ktorý Občiansky súdny poriadok stanovuje špecifický, postup.

V súlade s § 118a O.s.p., ak nie sú splnené podmienky na vykonanie prvého pojednávania, ako napr. to, že účastníci konania neboli poučení najneskôr v predvolaní na prvé pojednávanie vo veci o povinnosti podľa § 118a a dôjde k odročeniu pojednávania koncentrácia podľa citovaného ustanovenia sa uplatní až na odročenom pojednávaní. Uvedený postup, špecifický pre konanie vo veci ochrany osobnosti, však v konaní odporcu vôbec nebadáť.

Niekoľko pojednávanií bolo odročených z dôvodu, že sa ich nezúčastnil odporca, ktorý vo svojich písomných podaniach opakovane uviedol, že na pojednávaniach chce byť prítomný. Je potrebné zdôrazniť, že sťažovateľky vo vyjadrení v predmetnej veci zo dňa 14.9.2009 poukázali na ustanovenie § 50 ods. 2 písm. d) zákona č. 4/2001 Z. z. v súlade s ktorým je eskortu odsúdeného oprávnený nariadiť alebo vyžiadať príslušný sudca, ak je v občianskoprávnom konaní potrebná prítomnosť odsúdeného na súde.

Napriek tejto skutočnosti vec pojednávajúci sudca zabezpečil prítomnosť odporcu až na pojednávaní konanom dňa 15.12.2010, teda po roku a troch mesiacoch od kedy na takýto postup poukázali sťažovateľky. Je potrebné opätovne zdôrazniť, že do doby, kedy bola prítomnosť odporcu zabezpečená, sa uskutočnilo niekoľko pojednávanií, ktoré boli z dôvodu neprítomnosti odporcu odročené.

Okresný súd Humenné teda vo veci síce konal a nariad'oval pojednávania, tie však boli bez prejednania veci odročené. Napriek tomu, že bolo v konaní nariadených niekoľko pojednávanií, prvým riadnym pojednávaním vykonaným v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku bolo až pojednávanie konané dňa 15.12.2010...

Sťažovateľky zastávajú názor, že až po tom, čo ich právna zástupkyňa podala sťažnosť predsedovi okresného súdu na prieťahy v predmetnom konaní, v ktorej okrem iného poukázala na to, že sťažovateľky neboli v konaní vypočuté, napriek tomu, že sa v konaní uskutočnili tri pojednávania na ktorých boli prítomné, boli v konaní vypočuté, a to na pojednávaní konanom dňa 16.11.2010. Sťažovateľky z uvedeného dôvodu nesúhlasia s tvrdením predsedu okresného súdu, že vo veci nedošlo k zbytočným prieťahom, že súd vo veci konal priebežne a, že vo veci nemohol meritórne rozhodnúť z procesných dôvodov.

Sťažovateľky sú presvedčené o tom, že konanie Okresného súdu Humenné nesmeruje k odstráneniu ich právnej neistoty, teda k právoplatnému skončeniu sporu, ale súd svojím

postupom a rozhodnutiami naopak konanie nedôvodné predlžuje a oddaľuje tým poskytnutie právnej istoty rozhodnutej veci sťažovateľkám...

Podľa názoru sťažovateľiek nie je vec právne ani skutkovo zložitá. Určité komplikácie a spomalenie postupu konania možno priradiť okolnosti, že sa odporca nachádza v ústave na výkon trestu odňatia slobody. Vzhľadom na charakter sporu a existenciu zákonných prostriedkov umožňujúcich prítomnosť odsúdeného na pojednávaní, však ani táto okolnosť nemôže ospravedlniť obdobia, v priebehu ktorých Okresný súd Humenné vo veci nekonal, resp. konal neefektívne. Je potrebné taktiež poukázať na skutočnosť, že v konaní o rozvod manželstva medzi sťažovateľkou M. D. a odporcom D. D. súd rozhodol rozsudkom zo dňa 29.4.2010...

Sťažovateľky sú presvedčené o tom, že konanie Okresného súdu Humenné nesmeruje k odstráneniu ich právnej neistoty, teda k právoplatnému skončeniu sporu, ale súd svojim postupom a rozhodnutiami naopak konanie nedôvodné predlžuje a oddaľuje tým poskytnutie právnej istoty rozhodnutej veci sťažovateľkám... Vzhľadom na tie skutočnosti, že v predmetnej veci okresný súd neurobil dostatok efektívnych úkonov smerujúcich k rozhodnutiu vo veci samej, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, význam uplatňovaných práv a nárokov sťažovateľiek, taktiež na skutočnosť, že toto konanie nie je doposiaľ právoplatne skončené, považujú sťažovateľky M. D. a Z. D. za primerané, aby im bolo priznané finančné zadosťučinenie, vychádzajúc pri stanovení jeho výšky zo zásad spravodlivosti, ktoré uplatňuje Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu a s prihliadnutím na skutočnosť, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie náhrada škody, sťažovateľke M. D. vo výške 1.500,- EUR a rovnako tiež sťažovateľke Z. D. vo výške 1.500,-EUR.»

Sťažovateľky navrhli, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol týmto nálezom:

„Právo sťažovateľiek na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, bolo postupom Okresného súdu Humenné v konaní sp. zn. 18C/114/2009 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje, aby Okresný súd Humenné konal vo veci vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp.zn. 18C/114/2009 bez prieťahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Okresnému súdu Humenné pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľiek.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľkám finančné zadosťučinenie, a to, sťažovateľke M. D. vo výške 1.500,- EUR, sťažovateľke Z. D. vo výške 1.500,-EUR.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľkám všetky trovy tohto konania.“

Na výzvu ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril podpredseda okresného súdu listom sp. zn. Spr.4004/11 z 15. apríla 2011, v ktorom uviedol:

„Vo veci bol určený prvý termín pojednávania po vykonaní základných procesných úkonov na deň 31.08.2009.

Na pojednávanie sa dostavili navrhovateľky v 1. a 2. rade a advokátska koncipientka ich právnej zástupkyne. Odporca, ktorý v tom čase sa už nenachádzal vo výkone odňatia slobody v Ústave na výkon trestu odňatia slobody v K. sa na pojednávanie nedostavil, pričom doručenie predvolania u neho vykázané nebolo. Súd pojednávanie odročil s tým, že zistí v ktorom ústave odporca vykonáva trest odňatia slobody.

Po pojednávaní dňa 03.09.2009 bol do spisu kanceláriu založený list odporcu z ktorého je zrejmé, že trest odňatia slobody vykonáva v Ústave na výkon trestu odňatia slobody v S. Odporca zároveň súd požiadal, aby ďalší termín pojednávania určil v mesiaci jún 2010, kedy pravdepodobne bude z výkonu trestu odňatia slobody podmiennečne prepustený. Zároveň zdôraznil, že pojednávania sa chce osobne zúčastniť, nakoľko je predpoklad, že medzi ním a navrhovateľkami dôjde k dohode.

Kópiu listu odporcu súd doručil navrhovateľkám a ich právnej zástupkyni a následne požiadal Okresný súd Prešov o vypočutie odporcu. Súd pritom bral do úvahy písomné vyjadrenie právnej zástupkyne navrhovateľiek, z ktorého je zrejmé, že tieto nesúhlasia s určením termínu pojednávania až po tom, čo odporca bude prepustený z výkonu trestu odňatia slobody.

Okresný súd Prešov po vypočutí odporcu spis tunajšiemu súdu vrátil dňa 11.11.2009.

Ďalší termín pojednávania bol určený na deň 15.12.2009. Na toto pojednávanie sa dostavili navrhovateľky v 1. a 2. rade a advokátska koncipientka ich právnej zástupkyne.

Súd toto pojednávanie odročil na neurčito s tým, že ďalšie pojednávanie určí po dohode so sudcom tunajšieho súdu, ktorý koná vo veci rozvodu navrhovateľky v1. rade a odporcu vedenej pod sp. zn. 5C/211/2009 stým, že odporca na pojednávanie bude predvedený.

Odporca následne súdu doručil písomné vyjadrenie, kde mimo iného uviedol, že v tomto konaní nemá šance sa účinne brániť, nakoľko nemá možnosť si zvoliť právneho zástupcu.

Súd prípisom zo dňa 17.12.2009 poučil odporcu o tom, že opravnú pomoc môže požiadať Centrum právnej pomoci, ktoré ho v tomto konaní bude zastupovať v prípade, že splní zákonom stanovené podmienky.

Odporca prípsmi doručenými súdu dňa 08.02.2010, 24.03.2010, 29.04.2010 a 09.06.2010 oznámil, že požiadal Centrum právnej pomoci, kanceláriu H. o zastupovanie v tejto právnej veci, pričom dohoda o zastupovaní doposiaľ uzavretá nebola. Túto skutočnosť súdu prípisom zo dňa 12.05.2010 oznámila aj Kancelária centra právnej pomoci v H.

O tom, že odporcovi bolo rozhodnutím č. N 357/2010 priznané poskytovanie právnej pomoci, Centrom právnej pomoci, Kancelária H. súdu oznámila dňa 24.06.2010. Na základe tohto oznámenia súd termín pojednávania určil na deň 09. 09. 2010.

Odporca listom, ktorý súdu bol doručený dňa 06. 09. 2010 požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu, že doposiaľ nemal možnosť sa kontaktovať so svojim právnym zástupcom.

Na pojednávanie dňa 09.09.2010 sa dostavili navrhovateľky v 1. a 2. rade a advokátska koncipientka ich právnej zástupkyne. Na toto pojednávanie sa dostavila aj zástupkyňa Centra právnej pomoci, Kancelárie H., ktoré zastupuje v tomto konaní odporcu, ktorá požiadala súd o odročenie pojednávania s tým, že po osobnom kontakte s odporcom súdu predloží písomné stanovisko v ktorom uvedie, či odporca trvá na svojej prítomnosti na pojednávaní.

Písomné stanovisko Centrum právnej pomoci, kancelária H. súdu predložilo dňa 20. 10. 2010. Súd následne určil termín ďalšieho pojednávania na deň 16. 11. 2010.

Na pojednávanie konané dňa 16.11.2010 sa dostavili navrhovateľky, ich právna zástupkyňa Dr. R. a právna zástupkyňa odporcu. Na tomto pojednávaní po zákonom poučení bol oboznámený obsah spisu, bola vypočutá navrhovateľka M. D., právna

zástupkyňa navrhovateliek a právna zástupkyňa odporcu. Navrhovateľka Z. D. vypovedať odmietla z dôvodu, že sa jej ťažko rozpráva. Súd toto pojednávanie odročil s tým, že požiada Ústav na výkon trestu odňatia slobody S. o predvedenie odporcu na ďalšie pojednávanie.

Na ďalšie pojednávanie konané dňa 15.12.2010 sa dostavila navrhovateľka M. D., koncipientka jej právnej zástupkyne, odporca a jeho právna zástupkyňa. Na pojednávanie sa nedostavila Z. D., ktorej neúčast' ospravedlnila jej právna zástupkyňa tým, že táto navrhovateľka podľa vyjadrenia psychologičky PhDr. M. H., nie je schopná byť vypočutá. Na tomto pojednávaní bol vypočutý odporca. Pojednávanie bolo odročené s tým, že ďalší termín pojednávania bude určený potom ako účastníci a ich právni zástupcovia súdu predložia ďalšie návrhy na vykonanie dokazovania.

Ďalší termín pojednávania bol určený na deň 10.02.2011 potom, čo právna zástupkyňa navrhovateliek súdu dňa 27.12.2010 oznámila, že trvá na všetkých návrhoch na dokazovanie, ktoré boli predložené v písomných podaniach a na pojednávaniach, hlavne na pripojení trestného spisu Okresného súdu Humenné, sp. zn. 4T 40/2008 a právna zástupkyňa odporcu prípisom doručeným súdu dňa 30.12.2010 predložila zoznam svedkov, ktorých navrhla vypočuť.

Na pojednávaní dňa 10.02.2011, ktorého sa zúčastnila navrhovateľka M. D., koncipientka právnej zástupkyne a právna zástupkyňa odporcu, súd vypočul svedkov, ktorých navrhla vypočuť právna zástupkyňa odporcu. Toto pojednávanie po poučení, bolo odročené s tým, že sporné strany súdu v lehote 15 dní predložia prípadné návrhy na ďalšie dokazovanie.

Súd za účelom zistenia dopadu správania odporcu na život navrhovateliek v pracovnom a školskom prostredí, požiadal o vyjadrenie zamestnávateľa navrhovateľky M. D. a školu, ktorú navštevuje navrhovateľka Z. D.. Po obdržaní týchto správ, prípadne ďalších návrhom na vykonanie dokazovania predložených účastníkmi, bude súd v konaní pokračovať a po náležitom zistení skutkového stavu vo veci rozhodne...

Súd doposiaľ vypočul svedkov navrhnutých odporcom. Právna zástupkyňa navrhovateliek ako jediný dôkaz uviedla oboznámenie sa s obsahom spisového materiálu v trestnom konaní proti odporcovi. V záujme objektívneho zistenia skutkového stavu, súd

pred rozhodnutím musí vykonať aj také dôkazy, ktoré účastníci konania nenavrhlí, preto vo veci rozhodne po náležitom zistení skutkového stavu.

Navrhovateľka v 2. rade doposiaľ vypočutá nebola, nakoľko pojednávani vypovedať odmietla, čo jej právna zástupkyňa odôvodnila jej zlým psychickým stavom, o ktorom predložila neoficiálnu správu od psychologičky, o ktorej identite súd môže mať pochybnosti. Na ďalšie pojednávania sa z uvedeného dôvodu nedostavila. Povinnosťou súdu bude zaoberať sa aj touto skutočnosťou.

Z uvedeného vyplýva, že súd vo veci konal priebežne. Účastníkov vypočuť do pojednávania konaného dňa 16.11.2010 nemohol, nakoľko nebolo zabezpečené právo odporcu na obhajobu. V súčasnosti vo veci sa koná a to tým, že sa zabezpečujú dôkazy s tým, že po ich zabezpečení súd určí termín pojednávania, na ktorom pravdepodobne bude vyneseny rozsudok.“

Sťažovateľky k vyjadreniu okresného súdu zaujali toto stanovisko:

„... Sťažovateľky nepopierajú právo odporcu na zvolenie si právneho zástupcu, práve naopak vo svojej sťažnosti poukázali na tú skutočnosť, že okresný súd mohol odporcovi ustanoviť právneho zástupcu z radov advokátov na jeho žiadosť, čo by podľa názoru sťažovateľiek mohlo eliminovať polročnú korešpondenciu medzi odporcom, centrom a súdom.

V uznesení OS Humenné sp. zn. 18C/114/2009-39 zo dňa 05.06.2009 súd poučil účastníkov v zmysle § 30 O. s. p. o tom, že u účastníkov konania, u ktorých sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov, súd môže ustanoviť zástupcu z radov advokátov na žiadosť účastníkov, ak je to potrebné na ochranu ich záujmov...

Do 31.12. 2009 mohol vec pojednávajúci sudca v súlade s ustanovením § 30 O.s.p. na žiadosť ustanoviť odporcovi za splnenia zákonných podmienok zástupcu z radov advokátov a od 1.1.2010 aj Centrum právnej pomoci. Odporca prípsmi doručenými súdu dňa 08.02.2010, 24.03.2010, 29.04.2010 a 09.06.2010 opakovane oznamoval, že dohoda o zastupovaní uzavretá nebola. Centrum právnej pomoci oznámilo súdu dna 24.06.2010, že odporcovi bolo priznané poskytovanie právnej pomoci Centrom právnej pomoci, kanceláriou H. Na základe tohto oznámenia súd určil termín pojednávania na 09.09.2010.

Podľa ustanovenia § 115 ods. 2 O.s.p. - predvolanie sa musí účastníkom doručiť tak, aby mali dostatok času na prípravu, spravidla najmenej päť dní pred dňom, keď sa má pojednávanie konať.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 O.s.p. povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Podľa ustanovenia § 45 vyhlášky č. 543/2005 - predseda senátu dbá o to, aby účastníci konania a ostatné predvolávané osoby boli úkonmi súdu čo najmenej zaťažované.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (m. m. I. ÚS 24/03, IV. ÚS 232/03). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 114/2009, ktorého predmetom je ochrana osobnosti a náhrada nemajetkovej ujmy, ktorá sťažovateľkám vznikla v dôsledku trestnej činnosti odporcu, došlo k porušeniu nimi označeného základného práva.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitnosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 79/05). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je rozhodovanie o ochrane osobnosti sťažovateľiek a o náhrade nemajetkovej ujmy. Toto konanie nemožno hodnotiť ako právne zložité, patrí do štandardnej súčasti rozhodovacej agendy okresných súdov. Vec prejednávajúci sudca na zložitost' veci ani osobitne nepoukazuje.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľiek ako účastníčiek konania, ústavný súd konštatuje, že tieto k doterajšej dĺžke konania negatívnym spôsobom nijako neprispeli. V konaní vystupovali aktívne, zúčastňovali sa nariadených pojednávanií (sťažovateľka v 2. rade tak, ako jej to umožňoval jej zdravotný stav, zhoršený následkom závažnej trestnej činnosti odporcu.) Ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľiek pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k priet'ahom.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, je postup samotného okresného súdu. Z priebehu celého doterajšieho konania je zrejmé, že okresný súd nepostupoval tak, ako mu to prikazuje ustanovenie § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), podľa ktorého súdy v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania musia postupovať tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ako aj z ustanovenia § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Sudca je podľa ustanovenia § 117 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Ústavný súd konštatuje, že vo veci konajúci sudca nielenže nepostupoval v konaní podľa uvedených procesných predpisov, ale ani po upozorneniach sťažovateľiek na postup súdu podľa § 50 ods. 2 písm. d) zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov, podľa ktorého príslušný sudca je oprávnený nariadiť eskortu

odsúdeného, ak je v občianskoprávnom konaní potrebná prítomnosť odsúdeného na súde, eskortu nenariadil a prítomnosť odporcu na pojednávaní zabezpečil až 15. decembra 2010, teda po viac ako roku a pol od podania žaloby. V tejto právne i fakticky jednoduchej veci napokon konajúci súd rozhodol až 24. mája 2011, teda dva roky od podania návrhu. Ústavný súd konštatuje, že celé konanie je poznačené neefektívnym postupom okresného súdu. V kontexte s predmetom sporu ústavný súd takýto postup súdu považuje za obzvlášť neprípustný.

Z uvedeného je zrejmé, že okresný súd v napadnutom konaní nepostupoval v súlade s účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, preto ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľiek na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

Keďže okresný súd vo veci 24. mája 2011 meritórne rozhodol, ústavný súd už vo výroku neprikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľky sa domáhali priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume po 1 500 €.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nie je pre sťažovateľky dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im aj finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím najmä na povahu veci, ale aj dĺžku trvania nečinnosti okresného súdu považuje za primerané v sťažovateľkami navrhovanej výške.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľiek, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. I. R. Advokátka vykonala tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, spísanie a podanie sťažnosti 4. februára 2011 a podanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu z 2. mája 2011.

Sťažovateľky si vyčíslil trovy zastupovania v konaní pred ústavným súdom za 3 úkony právnej služby podľa ustanovenia § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v platnom znení (ďalej len „vyhláška“) takto: 1. prevzatie a príprava zastupovania – odmena 123,50 € znížená o 50 % podľa § 13 ods. 2 vyhlášky, t. j. 61,75 € + režijný paušál 7,41 €; 2. sťažnosť podaná na ústavnom súde – odmena 123,50 € znížená o 50 %, t. j. 61,75 € + režijný paušál 7,41 €; 3. stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 2. mája 2011 – odmena 123,50 € znížená o 50 %, t. j. 61,75 € + režijný paušál 7,41 €, spolu 207,48 € ako základ dane + 20 % daň z pridanej hodnoty 41,49 € = 248,97 €, spolu pre dve sťažovateľky vo výške 497,94 €. Keďže výška uplatnených trov konania nie je v rozpore s citovanou vyhláškou, ústavný súd náhradu trov konania sťažovateľkám priznal v nimi uplatnenej výške.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2011